

VERSLAG VAN DE RAAD BUITENLANDSE ZAKEN VAN 18 JULI 2022

Op 18 juli jl. vond de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) plaats in Brussel. De Nederlandse Permanent Vertegenwoordiger bij de Europese Unie vertegenwoordigde Nederland. Op de agenda stonden als volle agendapunten de Russische agressie jegens Oekraïne, Latijns-Amerika en het Caribisch gebied, en digitale diplomatie. Onder *current affairs* werd gesproken over de EU-Israël Associatieraad, *Foreign Information Manipulation and Interference* (FIMI), de Democratische Republiek Congo (DRC), Sri Lanka, de EU-Liga van Arabische Staten (EU-LAS) ministeriële en Tunesië. Er werden Raadsconclusies aangenomen over digitale diplomatie, FIMI en de EU-prioriteiten voor de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (VN) in september.

Russische agressie jegens Oekraïne

De Raad sprak over sancties tegen Rusland, noodzaak van verdere diplomatieke inspanningen richting derde landen, bewijsvergaring en berechting van de begane oorlogsmisdaden, en hervormingen in Oekraïne. De Oekraïense minister van Buitenlandse Zaken, Kuleba, deed via een videoverbinding verslag aan de Raad over de stand van zaken van de oorlog met Rusland. Minister Kuleba pleitte voor meer wapenleveranties aan Oekraïne en verzwaring van de sancties tegen Rusland. Hij bedankte de Raad voor het besluit dat de Europese Raad van 23 en 24 juni jl. nam om Oekraïne de status van kandidaat-lidstaat toe te kennen en onderstreepte dat Oekraïne werk maakt van de prioriteiten zoals uiteengezet in de opinie van de Commissie. Commissaris voor Nabuurschap en Uitbreiding Varhelyi deed verslag over de wederopbouwsteun die in navolging van de Lugano-conferentie is voorzien en benadrukte het belang van EU co-voorzitterschap (met Oekraïne) van het wederopbouwplatform. De Commissie meldde tevens dat er inmiddels overeenstemming is over de voorziene besteding van USD 1 miljard van de aangekondigde USD 9 miljard macro-financiële steun.

De Raad bereikte een politiek akkoord over het bieden van aanvullende steun aan Oekraïne vanuit de Europese Vredesfaciliteit (EPF) ter waarde van EUR 500 miljoen. Daarmee is vanuit deze faciliteit nu totaal EUR 2,5 miljard beschikbaar gesteld aan Oekraïne.

Er was overeenstemming binnen de Raad over de noodzaak voor aanname van een nieuw sanctiepakket, teneinde de druk op Rusland op te blijven voeren. Nederland heeft zich daarbij hard gemaakt voor het versterken van de implementatie van de bestaande maatregelen, in lijn met de aanbevelingen van het rapport van de Nationaal Coördinator Sanctienaleving en Handhaving, Stef Blok. Ook blijft Nederland voorstander van explicitering van het olietransportverbod, wetende dat dit de facto al onmogelijk is vanwege bestaande verboden.

Nederland informeerde de Raad over de uitkomsten van de internationale accountability conferentie die Nederland samen met het Internationaal Strafhof en de Europese Commissie op 14 juli jl. organiseerde.

Latijns-Amerika en Caribisch gebied

De Raad sprak over mogelijkheden om de relatie met Latijns-Amerika en het Caribisch gebied (LAC) te versterken, mede in het licht van de veranderde geopolitieke context van de oorlog in Oekraïne en de toenemende aanwezigheid van diverse geopolitieke actoren in de regio. Er was brede steun onder de lidstaten om meer te investeren in de LAC-regio. De lidstaten onderstreepten dat het LAC-gebied een regio is die de kernwaarden en principes met de EU deelt en waarmee meer in multilateraal verband kan worden samengewerkt ter bestendiging van een op regels gebaseerde internationale orde. De minister van Buitenlandse Zaken van Luxemburg intervenueerde tijdens dit onderwerp namens Nederland, als voorzitter van de Benelux. Daarbij vroeg de Benelux aandacht voor het strategisch belang van de regio, waarbij nadrukkelijker geïnvesteerd zou moeten worden in samenwerkingen op het gebied van de groene en digitale transitie, kritieke grondstoffen en gezondheidszorg. Ook droeg de Benelux uit dat de samenwerking op terreinen als democratisering, mensenrechten, persvrijheid en het bestrijden van de grensoverschrijdende georganiseerde misdaad hoog op de agenda moet staan in de relatie met het LAC-gebied. Tevens moet de EU waakzaam blijven ten aanzien van de dreiging die autoritarisme vormt voor de democratische waarden en rechtsstatelijkheid in de regio. De Hoge Vertegenwoordiger van de EU voor buitenlands beleid en veiligheid (HV) en diverse lidstaten

benadrukten het belang van een spoedige afronding van de associatieakkoorden met Chili, Mexico en Mercosur. Een aantal lidstaten wees op de noodzaak van het maken van solide afspraken over duurzaamheid in de context van handelsakkoorden. Er was brede steun voor het intensiveren van de banden met de regio via bijeenkomsten op hoog politiek niveau, waaronder tijdens een EU-CELAC ministeriële bijeenkomst in de tweede helft van 2022 en een mogelijke top met de regio in 2023.

Digitale diplomatie

Tijdens de lunchdiscussie over digitale diplomatie is een vervolg gegeven aan de discussie over dit onderwerp tijdens de RBZ van 12 juli 2021¹. De Raad constateerde dat nieuwe digitale technologieën in groeiende mate bepalend zijn voor geopolitieke concurrentie en mondiale invloed. Een effectief en coherent digitaal buitenlandbeleid is daarom cruciaal voor het vormgeven van een verantwoorde, democratische en veilige digitale toekomst. Tijdens de discussie benadrukte de Raad dat de EU haar geopolitieke positie en concurrentievermogen op digitaal en technologisch gebied moet versterken, mede vanwege de oorlog in Oekraïne.

De Raad nam Raadsconclusies over dit onderwerp aan waarin de prioriteiten zijn vastgesteld voor het digitale buitenlandbeleid van de EU. Deze prioriteiten dragen bij aan 1) de bescherming van de Europese normen en waarden door deze wereldwijd te promoten; 2) het vergroten van Europese veiligheid en weerbaarheid tegen cyberaanvallen en; 3) het bevorderen van het Europese concurrentie- en innovatievermogen.

Unaniem benadrukten de lidstaten het belang van het versterken van de coherentie tussen intern en extern digitaal beleid en de noodzakelijkheid van nauwe samenwerking tussen de HV, Commissie en de lidstaten. Luxemburg, dat namens de Benelux op dit punt intervenieerde, onderstreepte daarnaast dat in het versterken van de Europese digitale en technologische capaciteiten nauw moet worden samengewerkt met internationale partners, te weten gelijkgezinde landen, internationale organisaties, zoals de ITU en de NAVO, industrie en het maatschappelijk middenveld. Enkele lidstaten, waaronder de Benelux, benadrukten dat de EU haar regelgevende macht moet gebruiken om zich internationaal te positioneren als voorvechter van normen en waarden, ook in het digitale domein.

Current Affairs

EU-Israël Associatieraad

De Raad sprak over een hervatting van de EU-Israël Associatieraad. De Associatieraad biedt de gelegenheid om over een breed scala aan onderwerpen te spreken, inclusief over lastige kwesties zoals voortgang van het vredesproces, de bouw van nederzettingen en toename in geweld. Veel lidstaten, waaronder Nederland, benadrukten het belang om ook deze moeilijke zaken te bespreken en de dialoog met Israël als cruciale partner voor de EU, via de Associatieraad te voeren. Daarnaast gaf onder meer Nederland aan dat er ook met de Palestijnse Autoriteit op hoog politiek niveau consultaties moeten plaatsvinden. Hoewel er nog discussie is over timing en modaliteiten concludeerde de Raad dat er een Associatieraad zal worden gehouden. De Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) zal starten met voorbereidend werk om tot een eensgezinde EU-positie te komen met als doel de Raad nog voor de Israëlische verkiezingen in november bijeen te roepen.

Foreign Information Manipulation and Interference (FIMI)

De Raad besprak FIMI en nam Raadsconclusies hierover aan. De Raadsconclusies onderstrepen de noodzaak om buitenlandse inmenging en beïnvloedingscampagnes effectief te weren en roepen op tot nadere uitwerking van de FIMI toolbox. Daarnaast wordt verwezen naar de inzet om tot internationale normstelling te komen voor de omgang met desinformatie en FIMI. Nederland verwelkomde de FIMI Raadsconclusies die aansluiten op de in juni aangenomen Raadsconclusies over een hybride raamwerk.

DRC

¹ Kamerbrief 21501-02, nr. 2390

De Raad besprak de recent opgelopen spanningen tussen Rwanda en de DRC. Meerdere EU-lidstaten zien ruimte voor een grotere EU-rol in de Grote Merenregio, onder andere ter ondersteuning van regionale initiatieven en in de bemiddeling tussen Rwanda en de DRC. De HV wees op het belang van het opstellen van een EU-strategie voor de Grote Merenregio, waarvoor brede steun werd uitgesproken door lidstaten. Ook Duitsland sprak hier, mede namens Nederland steun voor uit, in lijn met een non-paper dat Duitsland en Nederland in mei jl. circuleerden in de Raadswerkgroep Afrika. De RBZ spreekt naar verwachting in het najaar verder over de Grote Merenregio.

Sri Lanka

De Raad sprak over de politieke crisis in Sri Lanka. De HV riep de lidstaten op om Sri Lanka bij te staan in deze crisis. De Commissie werkt aan inzet voor korte en (middel)lange termijn.

EU-LAS ministeriële

De Raad besprak dat er een ministeriële ontmoeting tussen de EU en de Liga van Arabische Staten plaats zal vinden in Caïro op 10 oktober a.s. De Raad sprak het voornemen uit om dan onder andere over de impact van de Russische invasie van Oekraïne op de Arabische regio te spreken.

Tunesië

Tijdens de Raad werd de politieke situatie in Tunesië besproken alsmede het grondwettelijk referendum dat op 25 juli zal plaatsvinden. Een aantal lidstaten uitte zorgen over de maatregelen die de president de afgelopen maanden nam in aanloop naar het referendum. Daarnaast was er aandacht van lidstaten voor de precaire en verslechterende sociaaleconomische situatie waar het land en de bevolking zich in bevindt.